STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til Dansk A, stx

Vejledning til læreplanen

Undervisningsministeriet

Indhold

1. Identitet og formål 4
1.1 Identitet 4
1.2 Formål 5

2. Faglige mål og fagligt indhold 6
2.1 Faglige mål 6
Metode i dansk 7
2.2 Kernestof 8
Dansksprogede tekster 8
Norsk og svensk 9
Den litterære kanon i dansk 9
Værklæsning 9
Litterære perspektiver 10
Sproglige perspektiver 12
Mediemæssige perspektiver 15
2.3 Supplerende stof 18
2.4 Omfang 19

3. Tilrettelæggelse 20
3.1 Didaktiske principper 20
Overgangen fra grundskolen til gymnasiet 20
At arbejde med tekstanalyse 21
Traditioner for erkendelse og viden 21
3.2 Arbejdsformer 21
Udvikling af elevernes innovative evner 22
Skrivning i timerne 22
Stilladsering af det skriftlige arbejde 23
3.3 It 23
3.4 Samspil med andre fag 23
DHO: Dansk-historieforløbet og dansk-historieopgaven 24
Studieretningsprojektet (SRP) 26

4. Evaluering 29
4.1 Løbende evaluering 29
Evaluering af mundtlige udtryksfærdigheder 29
Evaluering af skriftlige udtryksfærdigheder 29
Elektronisk portfolio 29
Undervisningsbeskrivelse 30
4.2 Prøveformer 30
Tilladte hjælpemidler 30
Den mundtlige prøve 31

Den skriftlige prøve 32
4.3 Bedømmelseskriterier **33**
Karaktergivning med 7-trinsskalaen 33
Karaktergivning i skriftlig dansk 34
Karaktergivning i mundtlig dansk 35

Kolofon **36**

1. Identitet og formål

Dette afsnit handler om fagets faglige identitet – altså fagets særkende i gymnasieskolen. Afsnittet beskriver, hvordan fagets identitet og indhold skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence.

1.1 Identitet

Kernen i dansk er den nysgerrige og kritiske undersøgelse af dansksprogede tekster. Faget tager sit udgangspunkt i det udvidede tekstbegreb.

Centralt i undervisningen står den intensive tekstlæsning, hvor eleverne gennem undersøgelsesorienterede strategier som oplevelse, opdagelse, afprøvning, analyse og fortolkning møder forskellige kultur- og bevidsthedsformer i Danmark, Europa og den øvrige verden. Teksterne skal dække perioden fra oldtiden til i dag.

Eleverne skal udvikle fortrolighed med at læse litterære, sproglige og mediemæssige tekster.

Det udvidede tekstbegreb
Omfatter alle typer af kommunikation. Tekstbegrebet dækker alt fra klassiske teksttyper som novelle, digt, roman, reportage, essay, manuskript til film, podcasts, hjemmesider, billeder og tekster fra sociale medier.

Faget har både en receptiv og produktiv dimension. Den receptive dimension dækker over læsning og undersøgelse af tekster, og den produktive dimension har fokus på at udvikle elevernes udtryksfærdighed og formidlingsbevidsthed. De to dimensioner skal indgå i et tæt samspil i undervisningen.

Som lærer skal du tilrettelægge en undervisning, der træner elevernes udtryksfærdigheder og formidlingsbevidsthed både i skriftlige, mundtlige og multimodale sammenhænge.

Multimodalitet
Multimodalitet er et udtryk for det forhold, at man anskuer tekster som konstellationer af repræsentations- og kommunikationsformer (kaldet modaliteter) såsom ord, billeder og lyd, der i samspil med hinanden skaber betydning.

1.2 Formål

Danskfaget skal forberede eleverne til videre studier ved at styrke deres kritisk-analytiske sans og udtryksfærdigheder. Gennem arbejdet med tekster i de tre perspektiver skal elevernes analytiske evne til at forholde sig kritisk til information og viden i alle medier styrkes.

Undervisningen skal desuden være med til at

- udvikle elevernes kreative og innovative evner og dermed give dem et godt udgangspunkt for at kunne få øje på problemstillinger i deres egen hverdag
- gøre eleverne fortrolige med at anvende metoder fra dansk, også i kombination med andre fag, for at finde og formulere kvalificerede løsninger
- nære glæden ved at arbejde kreativt med tekster i både litterære, sproglige og mediemæssige perspektiver.

2. Faglige mål og fagligt indhold

Afsnittet om faglige mål er læreplanens vigtigste afsnit. Undervisningen skal altid have de faglige mål for øje; du skal tilrettelægge undervisningen, kernestof og supplerende stof, så de opfylder de faglige mål gennem de tekster, temaer eller emner, eleverne møder.

2.1 Faglige mål

I arbejdet med udtryksfærdigheder skal eleverne kunne udtrykke sig med formidlingsbevidsthed præcist, nuanceret og korrekt i konkrete situationer og både skriftligt, mundtligt og multimodalt.

Samtidig skal eleverne i arbejdet med egne og andres tekster kunne anvende grammatiske og stilistiske grundbegreber med henblik på at kunne producere, analysere og reflektere over tekster.

Særligt i grundforløbet er det oplagt at inddrage elevernes viden fra grundskolen, mens der trækkes på elevernes viden fra Almen Sprogforståelse i det videre forløb.

Eksempler på stilistiske og grammatiske grundbegreber

Stilistiske grundbegreber:
Metafor og sammenligning
Gentagelse
Kontrast og modsætning
Retoriske spørgsmål
Tone og stil.

Grammatiske grundbegreber:
Verbalformer
Sætningsstruktur
Kongruens
Ordstilling
Tegnsætning.

I arbejdet med tekster skal eleverne kunne analysere, fortolke og perspektivere fiktive og ikke-fiktive tekster i alle medier og gennem arbejdet opnå en forståelse for, at der er sammenhæng mellem indhold, form og funktion.

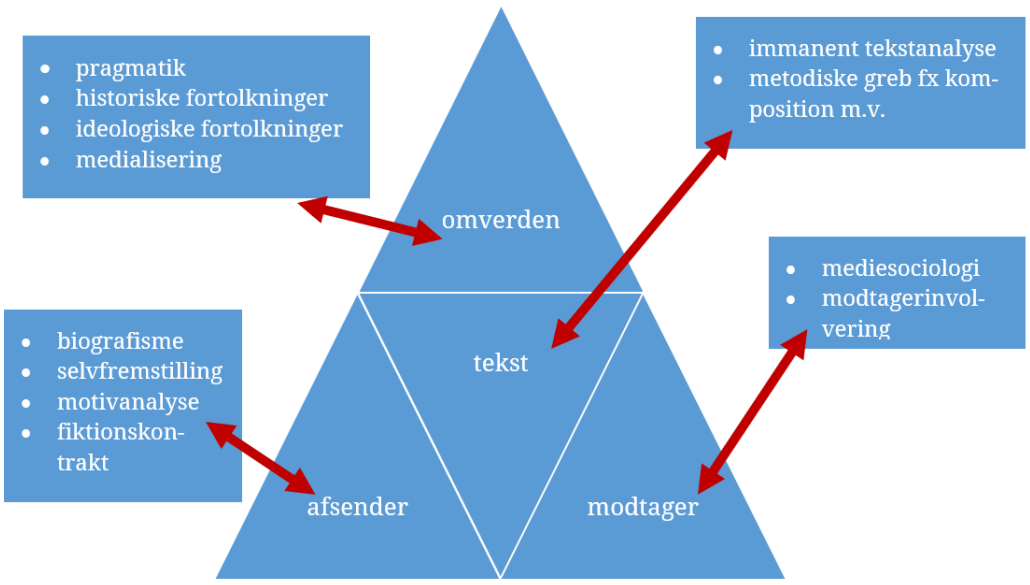
Gennem undervisningen skal eleverne tilegne sig grundlæggende viden om fagets identitet og kunne reflektere over de metoder, som faget anvender i de tre perspektiver. Refleksionen over fagets identitet skal indeholde overvejelser over, hvorfor eleverne har faget dansk.

Metode i dansk
Viden om metoder i danskfaget skal grundlæggende forstås som den måde, eleverne overvejer og reflekterer over, hvilket perspektiv en tekst eller et emne lægger op til at blive undersøgt ud fra.

Til hvert perspektiv hører en række metoder. I det litterære perspektiv kan man fx pege på forskellige læsemetoder og undersøge, hvordan metoderne anvendes konkret, og hvad den enkelte metode betyder for læseoplevelsen, for udbyttet af undersøgelsen og for tekstforståelsen.

Det må imidlertid aldrig være et mål i sig selv, at eleverne kan en række forskellige læsemetoder. Centralt er det, at de lærer at *reflektere* over de valgte metodiske tilgange og deres relevans i forhold til den konkrete undersøgelse af tekster.

Metodetrekanten kan være et redskab til at skabe en kvalificeret og reflekteret samtale om, hvilke vinkler man kan lægge på en undersøgelse, og hvilke metodiske veje man kan vælge ind i teksterne. Den kan anvendes i både det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv.

Kilde: Peter Heller Lützen: *Begreb om analyse og metode* (2011)

2.2 Kernestof

Fagets kernestof er tæt forbundet med de faglige mål. I arbejdet med kernestoffet skal undervisningen have fokus på, at give eleverne faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Omdrejningspunktet i kernestoffet er teksten og de tre perspektiver, som kan lægges på teksterne. Eleverne skal trænes i at lægge et metodisk blik på teksterne og have fokus på, hvilken sammenhæng den konkrete tekst indgår i.

Det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv skal vægtes skønsmæssigt 2:1:1 i undervisningen. I de fleste forløb vil der naturligt kunne indgå mere end ét perspektiv. Når der arbejdes med litterære tekster, arbejdes der ofte også med et sprogligt fokus, mens der i arbejdet med argumenterende tekster naturligt vil indgå overvejelser om det medie, som den konkrete tekst indgår i. De tre perspektiver kan således sjældent tænkes isoleret.

Inden for de tre perspektiver skal der suppleres med relevant teori.

De tre perspektiver i dansk

Det litterære perspektiv:
Eleverne skal kunne dokumentere grundlæggende kendskab til dansk litteratur gennem tiden med perspektiv til Norden, Europa og den øvrige verden og anvende denne viden i deres undersøgelse af litterære tekster. Eleverne skal opnå viden om hvordan tekst, kultur og samfund påvirker hinanden indbyrdes, men det er ikke et krav, at de kender alle litteraturhistoriske perioder.

Det sproglige perspektiv:
Det sproglige perspektiv skal give eleverne indblik i sprogets funktion og variation og give dem forståelse for sammenhængen mellem indhold, udtryk og funktion samt for sprogets betydning i et kulturelt og samfundsmæssigt perspektiv.

Det mediemæssige perspektiv:
Eleverne skal opnå kendskab til nutidens mediebillede og kunne reflektere over det på baggrund af konkrete eksempler, problemstillinger eller cases. Det skal give dem forudsætninger for at kunne forholde sig kritisk og analytisk til information i alle medier samt udvikle evnen til at kunne deltage i og bidrage til digitale fællesskaber.

Dansksprogede tekster
Tekster i danskfaget består af dansksprogede tekster. Det betyder, at der ikke arbejdes med tekster på fremmedsprog, herunder engelsk, med mindre der er tale om autoriserede oversættelser.

Om autoriseret oversættelse

Undertekster på film betragtes ikke som autoriseret oversættelse. Det er dog muligt at arbejde med fremmedsprogede tekster, herunder film og computerspil, hvis det udelukkende er de filmiske eller grafiske virkemidler, komposition eller lignende, og altså ikke sproget, der gøres til genstand for analyse.

Norsk og svensk

I danskfaget skal der arbejdes med norske og svenske tekster på originalsprog i ét eller flere af de tre perspektiver. Formålet er at præsentere eleverne for de to nordiske sprog, så de får viden om de både kulturelle og sproglige berøringsflader.

Det kan ske ved fx at bruge trafiklysmetoden, når I læser nabosprog.

Den litterære kanon i dansk

Eleverne skal i undervisningen læse tekster af kanonforfattere. Vær opmærksom på, at der er trådt en ny læreplan i kraft for de elever, der begyndte i skoleåret 2026-2027.
Teksterne skal knyttes til et eller flere forløb, og det er fx muligt at læse dem i tilknytning til den litteraturhistoriske periodelæsning, som del af et tematisk forløb og/eller som en litterær tendens. Der stilles ikke krav til bestemte genrer eller længde på teksterne.

Værklæsning

Der skal arbejdes med mindst seks værker i løbet af de tre år. Formålet med værklæsningen er den faglige fordybelse i den enkelte tekst.

Et værk er defineret som en afgrænset tekst, som inden for et forløbs rammer giver mening som fordybelsesobjekt. Det betyder, at et værk i danskundervisningen altid skal ses i sammenhæng med det forløb, det er tilknyttet. Omfang definerer i sig selv ikke et værk.

Det er et krav, at

- Der er historisk og genremæssig spredning
- Der arbejdes med mindst én roman, én digtsamling og én dokumentarfilm
- Der arbejdes med både det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv i forbindelse med de seks værklæsninger. Det vil være oplagt at arbejde med flere perspektiver som led i de enkelte værklæsninger
- Mindst fire af værkerne har tilknytning til et forløb, der fortrinsvis har et litterært perspektiv.

Hvad er et værk?

Traditionelle litterære værker, fx:

Romaner
Novellesamlinger
Digtsamlinger
Essaysamlinger

Andre værktyper, fx:

Dokumentar, fx dokumentarfilm, radiodokumentar o.l.
Graphic novels
Film, fx filmatiserede romaner
Podcasts
Radiodramaer
Opførte dramaer
Musikalbums; et musikalbum kan ikke gøre det ud for en digtsamling
Blogs
Ét bind af et flerbindsværk
Afsnit af serier
Længere noveller, der kræver fordybelse, fx St. St. Blicher: "Sildig opvågnen", Karen Blixen: "Aben" eller tilsvarende fra *Syv fantastiske fortællinger*, Karl Ove Knausgård: *Fuglene under himlen* o.l.

Antologier:

Samling af tematisk beslægtede tekster, fx folkeeventyr med fokus på overgange. Udvalg af tekster med et samlet tema af den samme forfatter, fx noveller, digte og romanuddrag af Vita Andersen med fokus på køn.

Antologier kan godt være multimodale. Det vil være oplagt at supplere læsningen af det multimodale stof med tekster om forfatteren og temaet, fx portræt- eller dokumentarfilm.

Af undervisningsbeskrivelsen skal det tydeligt fremgå, hvilke tanker læreren har gjort sig om en eventuel afgrænsning af et værk, hvis det ikke er umiddelbart klart ud fra konteksten, og hvis værk-brugen afviger fra gængs praksis.

Eleverne inddrages i valget af værker. Dette kan du som lærer fx gøre ved at foreslå to-tre værker, som eleverne vælger mellem, eller ved at du selv lader eleverne vælge et eller flere værker evt. gruppevis.

Hvis eleverne vælger et værk selv eller i grupper, skal det fremgå af undervisningsbeskrivelsen under det konkrete forløb, hvilke værker hver enkelt elev har arbejdet med. Hvis eleverne har arbejdet individuelt eller i grupper med værker, kan de hverken bruges som kendte eller ukendte tekster til den mundtlige prøve.

Litterære perspektiver

Når der arbejdes i et litterært perspektiv, betyder det, at teksterne er skønlitterære, og at de først og fremmest skal undersøges med et analytisk og fortolkende blik. Vejene kan være mange, men man bør i sit valg af tekster og læsestrategier altid have fokus på at skabe læseoplevelser for eleverne.

Centralt er det også, at arbejdet med teksterne viser, hvilket potentiale litteraturen har til at åbne for nye livshorisonter og -perspektiver. Undervisningen skal desuden sikre, at eleverne får mulighed for selv at formulere og afprøve forskellige fortolkningshypoteser samt åbne deres forståelse og oplevelse af teksterne gennem kreative øvelser.

Som et led i undersøgelsen af tekster, skal der indgå forskellige typer og grader af perspektivering og kontekstualisering. Her kan du fx inddrage litteratur-, kultur- og/eller bevidsthedshistorie og sætte teksten i relation til et tema, en periode eller et litterært emne. Selvom der primært er tale om skønlitterære tekster, herunder verdenslitteratur i en autoriseret oversættelse, kan der også læses andre typer af tekster.

Det er et krav, at der arbejdes med tekster fra forskellige tidsperioder. Alle teksterne skal ikke nødvendigvis læses litteraturhistorisk, men det er vigtigt, at eleverne gennem undersøgelsen af tekster også opnår viden om den danske litteraturs historie og om samspillet mellem tekst, kultur og samfund gennem arbejdet med teksterne.

Periodelæsning
I det litterære perspektiv skal der arbejdes med en afgrænset periode før 2000. Formålet er, at eleverne kan fordybe sig i en periodes tekster, genrer og særtræk og dermed opnå en mere grundlæggende viden om samspillet mellem tekst, kultur og samfund. I arbejdet med en periode er det oplagt, men ikke et krav at arbejde inden for et særligt tema.

Eksempler på tematisk periodelæsning

Romantikken – mennesket i naturen, naturen i mennesket
Det moderne gennembrud – naturvidenskabelige og teknologiske nybrud
1970'erne – kampen for seksuel frihed.

Metodisk og undersøgende litteraturlæsning
Eleverne skal gennem det undersøgende arbejde med tekster lære at gå metodisk og systematisk til værks. Det betyder først og fremmest, at de skal udvikle et blik for, hvilke af fagets grundlæggende metoder det er frugtbart at bruge i hvilke sammenhænge og på de enkelte teksters præmisser. Som led heri skal eleverne introduceres for relevant litteraturhistorie og litteraturteori- og metode.

Eleverne skal kunne anvende deres viden om litteratur-, kultur-, og bevidsthedshistorie til at foretage konkrete perspektiveringer af teksterne i et litterært perspektiv. Det betyder, at de kan sætte teksterne ind i en konkret kontekst, så det tilfører deres forståelse af tekstens dybde og perspektiv og giver dem indblik i teksters forbindelse til deres samtid, til deres funktion og reception.

I det litterære perspektiv skal eleverne også arbejde metodisk med tekster gennem kreative arbejdsprocesser. Det betyder, at de skal præsenteres for forskellige kreative måder at arbejde med tekster på. Formålet er dels at udvikle elevernes læselyst og interesse for de skønlitterære tekster, dels at det kreative arbejde med teksterne kan understøtte det analytiske arbejde ved at give eleverne nye vinkler på teksterne.

Eksempler på kreative arbejdsprocesser

Meddigtning

Imitationsskrivning

Remediering

Podcast, fx samtale eller med fordeling af roller

Sproglige perspektiver

Med det sproglige perspektiv skal eleverne lære at undersøge sproget i tekster med et metodisk og systematisk blik og med relevant anvendelse af fagets grundlæggende metoder i forhold til de valgte tekster.

Som led i det metodiske fokus skal du introducere dine elever for relevant teori med udgangspunkt i det sproglige perspektiv, fx retorik, argumentationsanalyse, diskursanalyse og samtaleanalyse.

Den sproganalytiske undersøgelse arbejder med grundlæggende retorisk undersøgelse og kan fx have fokus på kommunikationssituation, appelformer og argumentation. Den omfatter både analyse, fortolkning og vurdering og er egnet på alle teksttyper, også indenfor det litterære og det mediemæssige perspektiv.

Eksempler på tekster, der kan analyseres ud fra et sprogligt perspektiv

Taler

Kronikker

Debatindlæg i trykte og digitale medier

Reklame- og kampagnemateriale

Journalistiske tekster

Selvfremstillende tekster fra sociale medier

Replikker og samtaler i film, dokumentar, drama, paneldebatter o.l.

Skønitterære tekster

Podcasts

Almen Sprogforståelse
Arbejdet med den elementære grammatik er en central del af almen sprogforståelse, som danskfaget trækker på og fortsætter efter grundforløbet sammen med de øvrige sprogfag.

Du vurderer selv, på hvilken måde danskundervisningen kan bygge videre på den terminologi, som almen sprogforståelse har lagt for eleverne, samt hvor omfattende tilføjelser til denne terminologi skal være.

Eksempler på terminologi fra Almen Sprogforståelse, der kan bygges videre på i dansk

Stillejer - personlig stil, høj stil og lav stil
Troper (f.eks. metafor, sammenligning, personificering)
Figurer (f.eks. rim, rytme, gentagelser, modsætninger, dramatiske effekter)
Semantik
Ordklasser og syntaks i forbindelse med undersøgelse af tekster.

Regler og rammer for almen sprogforståelse
Find læreplan og vejledning til læreplan for almen sprogforståelse - stx på uvm.dk

Udtryksfærdigheder
Arbejdet med det sproglige perspektiv er knyttet tæt sammen med skriftlig, mundtlig og multimodal udtryksfærdighed.

Retorikkens opdeling af talens fem faser kan være velegnet som en introduktion til retorikken og/eller i forbindelse med elevernes egne produktioner og i forbindelse med procesorienteret skrivning.

Det er oplagt at inddrage viden om og øvelse i mundtlighed i løbet af 1.g. Denne viden og de tilegnede færdigheder vil bl.a. kunne anvendes, når eleverne skal fremlægge DHO og senere SRO og SRP.

Som en del af arbejdet med elevernes udtryksfærdighed skal deres skriftlige arbejde fra andre fag inddrages med henblik på at udvikle en sproglig og genremæssig bevidsthed.

Eksempler på inddragelse af skriftligt arbejde fra andre fag

Akademisk formidling vs. journalistisk formidling

Sproglige træk i forskellige genrer

Forskellige faglige begreber og faglige diskurser

Undersøgelse af forskellige stillejer, henvendelsesformer og fremstillingsformer

Formidling i specifikke kontekster

Eleverne skal trænes i at producere multimodale tekster, hvor tekst og ord kombineres med andre repræsentationsformer, fx billede, lyd og bevægelse.

I den forbindelse kan man diskutere, hvad kriterierne er for god multimodal kommunikation i de faglige tekstkulturer, som eleverne møder i gymnasiet, og i tekstkulturer uden for skolen, fx på hjemmesider og platforme.

Skriftlighedsforløb i 1.g og 3.g
Arbejdet med skriftlighed og mundtlighed skal være en integreret del af undervisningen, og eleverne skal undervejs i deres uddannelsesforløb præsenteres for grundlæggende begreber og metoder, de kan gøre brug af, når de selv skal producere tekster. Som optakt til Studieretningsprojektet i 3.g skal elevernes bevidsthed om akademisk skrivning styrkes.

Der skal afvikles to obligatoriske skriftlighedsforløb: Ét i 1.g og ét i 3.g. Forløbene kobles med læsning og undersøgelse af tekster, så det skriftlige arbejde integreres med det undersøgende arbejde. Eleverne skal gennem de to forløb opnå viden om og afprøve skriveprocessen som cirkulær, dvs. i en fortsat bevægelse mellem idéfase, formgivningsfase og præsentationsfase. I denne forbindelse skal eleverne vejledes i de forskellige faser og i tekstrevision både på globalt og lokalt niveau samt opnå tekstlingvistisk viden om kohærens og kohæsion.

Du skal sikre, at de gennem mindst ét af skriveforløbene opnår viden om og erfaring med at skrive fagligt undersøgende på baggrund af en problemformulering og med den akademiske skrivnings krav til fx argumentation, faglig begrebsbrug og citater, dokumentation og henvisning, metakommunikation især om metodebrug og materiale-relevans samt hensigtsmæssig disponering med indledning og konklusion.

Mulige vinkler på de obligatoriske skriveforløb

Forløb om journalistik, hvor eleverne også selv skriver journalistisk

Dansk-historieforløb med indlagte skriftlige øvelser, der træner relevante skrivehandlinger

Afprøvning og sammenligning af forskellige akademiske fremstillingsformer, fx redegørelse, analyse, diskussion, perspektivering, fortolkning og vurdering

Afprøvning og imitation af litterære fremstillingsformer, fx beretning, beskrivelse, replikker, fortællekommentarer og refleksioner

Kreative skriveforløb med afsæt i fx SkriveCup, DM i novelleskrivning eller Nordisk Talefest.

Mediemæssige perspektiver

I det mediemæssige perspektiv skal der arbejdes metodisk og systematisk med medietekster. Eleverne skal udvikle fortrolighed med at anvende faglige metoder og begreber, der er relevante i forhold til de enkelte tekster. Desuden skal de opnå teoretisk viden om det mediemæssige perspektiv, herunder mediehistorie, det aktuelle mediebillede samt nyheds- og dokumentargenrer.

Eleverne skal trænes i at dokumentere hensigtsmæssigt fra levende billeder ved fx at lave og anvende skærmklip.

Centralt er det, at eleverne opnår evne til at undersøge, hvilken betydning mediet har for kommunikationen. Som led heri skal de stifte bekendtskab med brugen af multimodale virkemidler i det moderne og hastigt udviklende mediebillede.

Eksempler på medietyper i det moderne medielandskab

Sociale medieopslag med tekst, billede, video og evt. hashtags

Korte, redigerede videoer med lyd, tekstlag og visuelle effekter

Podcasts (ofte kombineret med visuelle elementer og SoMe-interaktion)

Vlogs (blanding af tale, klipning, grafik, musik og kommentarer)

Memes (kombinationer af billede og tekst med kulturelle referencer)

Interaktive nyhedsartikler (med video, grafik, animation og brugerinteraktion)

Blogs og personlige hjemmesider (tekst, billeder, links, video og kommentarfelter)

Chat- og beskedtråde, evt. med emojis, gifs, lyd og billeder

Computerspil og narrative spiluniverser (multimodale fortællinger med tekst, lyd, grafik og interaktion)

Live-streams (realtidsvideo, evt. med chat og brugerinddragelse).

Medieperspektivet kan bruges i forløb med historiske tekster såvel som i sammenhæng med nyere tekster og problemstillinger. I forløb, hvor tekster sammenlignes og undersøges med fagets tre perspektiver, vil det være oplagt at arbejde med analyse, fortolkning og vurdering af mediers funktion i sociale, kulturelle og historiske sammenhænge.

Eksempler på brug af et medieperspektiv i samspil med andre perspektiver

Nyhedsgenrens udvikling samtidig med realismens fremkomst i 1800-tallet

Papiravisens og massemediernes rolle i det 19. århundredes kunst og kultur

Billedmediers rolle i krigs-og krisesituationer

De sociale mediers betydning for nutidens samtale og demokratiske debat

Litterære udtryksformer, der er udsprunget af sociale medier

Kunstnerisk iscenesættelse og branding på sociale medier.

Multimodalitet

Danskfagets tre perspektiver betyder, at der er en række metoder, som er velegnede i undersøgelsen af multimodale tekster og deres betydning.

En stor del af terminologien fra den sproglige analyse kan uden problemer anvendes i arbejdet med fx tekster fra sociale medier, kampagner og hjemmesider.

Tekster fra sociale medier kan være både fiktive og ikke-fiktive tekster eller en kombination. En stor del af terminologien fra den litterære analyse, fx vedrørende komposition, miljø- og personkarakteristik og fortælleforhold, kan således anvendes i arbejdet med medietekster, fx dokumentar og tv-serier.

Analyse af visuelle virkemidler i danskfaget kan rumme basal billedæstetisk terminologi om fx kommunikationsforhold, motiver, udsnit, perspektiv, farver og linjeføring. I arbejdet med analyse og fortolkning af levende billeder skal eleverne introduceres for basale filmiske virkemidler, herunder bevægelse, billedbeskæring, klipning, lyd, lys og forløbsstruktur.

Dokumentar
Det er et krav, at dokumentarfilm udgør et af de seks værker, elevernes skal fordybe sig i. Arbejdet med dokumentaren som værk skal tage udgangspunkt i en undersøgelse af sammenhængen mellem form, indhold og funktion. Det kan både være tv-dokumentar og dokumentarfilm. I undersøgelsen af dokumentarfilmens virkemidler, kan der bl.a. lægges fokus på samspillet mellem ord, tekst, lyd og billede, forløbs- og fortælleforhold og brug af andre virkemidler, fx autenticitetsmarkører. Som en del af arbejdet med dokumentargenren kan ligeledes indgå analyse og vurdering af de sociale, kulturelle og historiske sammenhænge, genren indgår. Som led heri er det oplagt at læse anmeldelser, debatindlæg eller kommentarer, der giver en forestilling af, hvordan værket er blevet modtaget.

I arbejdet med dokumentargenren skal eleverne opnå kendskab til dokumentaren som en ikke-fiktiv genre. Du kan fx lade eleverne undersøge radiodokumentar eller den dokumentariske skrevne tekst som eksempler på genrens mange udtryk.

Autenticitetsmarkører
Autenticitetsmarkører er de virkemidler, der får en tekst til at fremstå virkelig eller troværdig. I dokumentarfilm kan det fx være håndholdt kamera eller reallyd, som signalerer tilstedeværelse og understøtter faktakontrakten.

De samme virkemidler kan dog have andre funktioner i fx spillefilm eller reklamer, hvor de snarere skaber dynamik eller realisme uden at pege på fakta. Begrebet understreger derfor, at virkemidlers betydning altid er kontekstafhængig. Analyse af autenticitetsmarkører kræver både nærlæsning af teksten og ofte inddragelse af paratekster.

Medieproduktion
Til det mediemæssige perspektiv er der ligesom i det litterære og det sproglige perspektiv krav om en produktiv del. Eleverne skal afprøve produktion og formidling af en multimodal tekst og kunne reflektere over publicering, kommunikationen, tekstens intenderede og realiserede modtager og hensigtsmæssigheden i valg af virkemidler.

Det multimodale produkt kan være såvel analogt som digitalt og gøre brug af både trykte og levende billeder. I produktionen af tekster i en mediesammenhæng kan det være oplagt at knytte an til fx elevernes kreative skriveøvelser og sproglige formidlingsopgaver og udarbejde tekster, der kommunikerer til en modtager i et valgt medie.

Eksempler på multimodale elevprodukter

Oplæsning og visualisering af litteratur

Fortællinger i samspil med billeder, fx imitation af grafisk roman

Remediering, fx af romanuddrag til tegneserie eller af film til digt

Informerende formidlingstekster, der indeholder billeder og/eller lyd, fx tekster til hjemmesider

Podcasts

Blogs

Organisering og vægtning af kernestof

Du skal som underviser organisere kernestoffet i sammenhængende forløb og give hvert forløb en titel. Der er ikke krav om et bestemt antal forløb, men styrelsen anbefaler, at du ikke organiserer kernestoffet i alt for mange forløb af hensyn til elevernes mulighed for overblik. Samtidig er det vigtigt, at de enkelte forløb er afgrænsede og giver mening som sammenhængende forløb og ikke blot konstrueres med en samlebetegnelse for flere dele af kernestoffet, der kun på et meget abstrakt niveau hænger sammen.

Der er ikke krav om, at alle forløb har samme omfang. Til gengæld skal forløbene samlet set leve op til en indholdsmæssig vægtning, hvor kernestoffet behandles gennem litterære, sproglige og medieorienterede tilgange, som skønsmæssigt fordeles i forholdet 2:1:1 på tværs af alle forløb. Betegnelsen "tilgange" dækker her både anvendelsen af en bestemt metode og et bestemt fokus eller perspektiv på teksterne. Der er tale om en vægtning af det samlede arbejde med kernestoffet, dvs. alle de etablerede forløb, og det er således muligt at arbejde med flere tilgange inden for hvert forløb, ligesom det er muligt at arbejde med den samme tekst ud fra flere forskellige tilgange.

2.3 Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet.

Det vil være oplagt at inddrage eleverne i valget af dele af det supplerende stof.

2.4 Omfang

Du skal angive omfanget af det faglige stof i din undervisningsbeskrivelse. Undervisningsbeskrivelsen er en obligatorisk beskrivelse af din undervisning, som du skal færdigredigere den ved afslutningen af undervisningen. Når du angiver omfanget i undervisningsbeskrivelsen, bør det fremgå, hvordan du har vægtet det faglige stof i undervisningsforløbet.

Hvad er en side?
Det forventede omfang af fagligt stof er 1200-1400 sider. Film, podcasts, multimodale tekster o.l. indgår i det forventede omfang. Der er ikke fastlagt en omregning fra lyd og billede til sidetal, ligesom der ikke er regler for, hvad digte svarer til i sider. Der er således tale om et estimat, der også skal afspejle, hvordan der er arbejdet med stoffet.

Omfanget af fagligt stof skal anføres i beskrivelsen af det gennemførte forløb og skal angives med en sådan detaljeringsgrad, at det fremgår, hvordan det faglige stof har været *vægtet* i undervisningsforløbet. Dette kan ske ved at angive enten et *skønsmæssigt* sidetal eller en procentvis fordeling af stoffet.

Undervisningsbeskrivelse
Find skabelon til undervisningsbeskrivelser på uvm.dk.

3. Tilrettelæggelse

Når du tilrettelægger din undervisning, skal du opfylde en række krav. I dette kapitel finder du de krav, der er til undervisningens organisering, arbejdsformer, fagets forhold til IT og fagets samspil med andre fag.

3.1 Didaktiske principper

Centrale didaktiske principper i danskfaget:

- Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til elevernes niveau fra grundskolen
- Arbejdet med tekstanalyse skal understøtte elevernes livsverden og åbne for fordybelses- og perspektiveringsmuligheder
- Der skal arbejdes både i dybden og på tværs af det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv
- Arbejdet med elevernes mundtlige og skriftlige udtryksfærdighed skal integreres i undervisningen
- Arbejdet med udtryksfærdigheder skal være med til at udvikle elevernes personlige stemme såvel som studieforberedende kompetencer
- Eleverne skal opleve både fordybelse i faglige problemstillinger og øvelse i formidling gennem produktion af tekster
- Eleverne inddrages løbende i overvejelser om tilrettelæggelsen af undervisningen, herunder valg af værker.

Overgangen fra grundskolen til gymnasiet
Danskfaget i grundforløbet skal tage udgangspunkt i elevernes niveau fra grundskolen. Både den receptive og produktive dimension af faget skal bygge videre på viden og kompetencer, som eleverne kommer med. For at kunne etablere de bedste betingelser for et frugtbart møde mellem førsteårseleverne og fagligheden i gymnasiet, er det vigtigt, at du har kendskab til elevernes forudsætninger fra grundskolen og tilrettelægge undervisningen ud fra disse forudsætninger.

Det vil være oplagt at indlede elevernes møde med danskfaget i gymnasiet med kreative opgaver, fx imitations- og meddigtningsøvelser, og mindre opgaver, der træner nogle af de fremstillingsformer, eleverne kender i forvejen. Fra begyndelsen der opstilles trinmål ud fra de faglige mål, så både det didaktiske fokus og elevernes fokus forskydes fra *præstation* til *mestring*.

Eksamenshæfter til afgangsprøven i skriftlig dansk i grundskolen
Findes i prøvebanken.dk

At arbejde med tekstanalyse
Tekstanalyse skal tilrettelægges, så det understøtter elevernes livsverden. Det betyder, at undervisningen skal både understøtte og udfordre elevernes forståelse og opfattelse af deres omverden og på den måde bidrage til deres identitetsdannelse og evne til at forstå sig selv og andre.

Forsøg at udvide perspektiveringsmulighederne gennem uddannelsesforløbet, så dine elever i slutningen af skoleforløbet oplever flere og bedre muligheder for at kunne perspektivere til litteratur- og kulturhistorie end i begyndelsen af forløbet.

Traditioner for erkendelse og viden
Danskundervisningen skal give eleverne en bevidsthed om, at faget arbejder med analyse, fortolkning og perspektivering af tekster med det formål at udvikle et perspektiv på verden og på sig selv. Det betyder samtidig, at faget kan understøtte elevernes muligheder for at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg. Dels i et dannelsesperspektiv med fokus på det personlige valg og dets betydning for det videre liv, dels i det konkrete valg af uddannelse.

Med til uddannelsesvalget hører en bevidsthed om, hvilke kompetencer denne uddannelse kræver, fx formidlingskompetencer eller tekstanalytiske kompetencer. Interesse og motivation kan også være vigtige elementer i elevens overvejelser om uddannelses- og karrierevalg. Som en del af arbejdet med ovenstående kan indgå besøg af relevante fagpersoner, besøg på institutioner eller arbejdspladser, fællestimer o.l.

3.2 Arbejdsformer

Arbejdsformer er en række pædagogiske variationer over måden, der arbejdes med det danskfaglige stof på. For at opfylde læreplanens krav om forskellige måder at møde tekster på og for at sikre elevernes faglige og læringsmæssige kompetenceudvikling skal en række arbejdsformer repræsenteres, fordi de på hver deres måde understøtter forskellige tilgange til tekstanalyse og tekstproduktion.

Dit valg af arbejdsformerne og det faglige stof skal tage afsæt i elevernes forudsætninger og være med til at sikre progression inden for både det enkelte forløb og det samlede uddannelsesforløb.

Centrale arbejdsformer i dansk

Undersøgende, dybdegående og perspektiverende tekstanalyse

Undersøgelse af problemstillinger

Udvikling og vurdering af løsninger

Træning af udtryksfærdigheder, både mindre øvelser og større genredefinerede opgaver. Faglig vejledning i arbejdsfasen

Vekselvirkning mellem individuel faglig fordybelse og kollektive arbejdsformer.

Udvikling af elevernes innovative evner
Dine elever skal have prøvet at arbejde innovativt i dansk.

Innovative arbejdsformer er kendetegnet ved:

- At stille krav om en selvstændig og/eller kollektiv løsningstænkning
- At eleverne navigerer i et projektorienteret læringsrum og arbejder case-orienteret
- At problemet løses ved brug af viden fra danskfaget og dets metoder
- At du som lærer fungerer som konsulent
- At et eller flere forløb sker i samspil med andre fag.

Skrivning i timerne
Arbejdet med elevernes skriftlige og mundtlige udtryksfærdighed skal være tæt knyttet til undersøgelsen af tekster. Det betyder, at eleverne skal producere kortere eller længere tekster i timerne – enten i forlængelse af eller som led i fx præsentationen af et fagligt stof eller et analytisk arbejde. Eleverne skal have en oplevelse af fagets dimensioner som integrerede størrelser og dermed en klar sammenhæng mellem fx tekstanalyse, skriftlighed og mundtlighed. Du skal både arbejde med skrivning som målbar dokumentation af basale og studieforberedende færdigheder og som redskab for udforskning, udvikling og læring.

Eleverne skal i arbejdet med deres udtryksfærdigheder få forskellige muligheder for at udvikle deres personlige og faglige stemme, og grundlæggende færdigheder i at formidle faglige pointer i et både personligt og fagligt sprog.

Som led i arbejdet med skrivefærdigheder, skal eleverne trænes til både at skrive individuelt og i kollaborative arbejdsformer, dvs. sammen med andre. Kollaborative arbejdsformer lægger op til, at både lærere og elever giver feedback på det skriftlige eller mundtlige produkt undervejs i læringsprocessen.

Stilladsering af det skriftlige arbejde
Det er vigtigt, at du især i de første to år stilladserer de enkelte skriftlige øvelser og opgaver, så der ikke bare fokuseres på slutmålene, men i stedet opstilles trinmål ud fra de faglige mål. Elevernes udbytte af skrivearbejdet vokser markant, når det didaktiske fokus forskydes fra *præstation* til *mestring*.

Du bør derfor være varsom med blot at lade eleverne besvare gamle eksamensopgaver. Det betyder imidlertid ikke, at de eksisterende opgavesæt ikke kan bruges. Eksamenssættene udgør til sammen en guldgrube af gode tekster, der er håndplukket til at matche de faglige formål, og som er sat op med linjetæller, fodnoter og manchetter.

Alle eksamensopgaver (analyserende, debatterende og reflekterende artikler), der er blevet stillet siden 2019, er samlet i en temaordnet oversigt, der bliver løbende opdateret.

Disse opgaver kan bruges på forskellige måder, fx kan du:

- Tilrette de eksisterende opgaver, så de passer til klassens niveau og til det, de arbejder / har arbejdet med
- Lade eleverne skrive en del af opgaven frem for hele opgaven
- Tænke opgaverne ind i aktuelle forløb, så eleverne får mulighed for at afprøve deres nye viden
- Indlægge benspænd og klart definerede læringsmål
- Afsætte skrivetid i timen og være til stede, mens elevernes tekster (eller dele af dem) bliver til.

Opgaveformuleringer fra skriftlige prøver i Dansk siden 2019
Du kan finde opgaveformuleringer fra de skriftlige danskprøver i stx, hf og dansk som andetsprog i prøvebanken.dk

3.3 It

Inden for fagets rammer træffer underviseren de didaktiske valg om anvendelsen af digitale værktøjer, herunder generativ kunstig intelligens, og sikrer en tilpas vekselvirkning mellem det analoge og det digitale. Du skal inddrage digitale værktøjer i undervisningen, når det understøtter og fremmer elevernes læring, faglige udvikling og digitale dannelse. Eleverne skal, ved brug af generativ kunstig intelligens og øvrige digitale værktøjer i undervisningen, udvikle deres evne til at anvende disse værktøjer både kritisk, ansvarligt og reflekteret.

3.4 Samspil med andre fag

Dansk A skal indgå i flerfaglige forløb, som forbereder eleverne til at arbejde med studieretningsprojektet. Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så

det bidrager til at styrke det faglige samspil i studieretningen, ligesom elevernes viden og kompetencer fra andre fag inddrages i undervisningen.

Teksten er danskfagets centrale undersøgelsesgenstand. Med brug af fagets metoder og begreber spørger man til, *hvad* en tekst siger, *hvordan* den siger det, og *hvorfor* den siger det, som den gør, dvs.: med hvilken mening, betydning eller effekt. Samtidig har faget et stort spektrum af kontekster, som man i analysearbejdet henter viden fra, når teksten fortolkes, og som overlapper kontekster i andre videnskabsfag. I det flerfaglige samarbejde kan danskfaget være med til at undersøge problemstillinger, som ikke alene finder svar i danskfaget, og hvor en undersøgelse med bidrag fra flere fag kan medvirke til, at eleverne oplever fagenes anvendelse og indsigt i en bredere sammenhæng end skolens.

DHO: Dansk-historieforløbet og dansk-historieopgaven
I løbet af 1.g skal du sammen med holdets historielærer afvikle et dansk-historieforløb, som leder frem mod elevernes produktion af deres dansk-historieopgave. I forløbet arbejder de to fag sammen om en flerfaglig problemstilling. Undersøgelsesproces og skriveproces hænger tæt sammen, og det er oplagt at lægge skrivning og vejledning ind i timerne, og stilladsere og støtte elevernes træning i at skrive indenfor en akademisk genre. Herunder faglig argumentation, dokumentation og formalia, samt hvordan man kan fremlægge mundtligt og indgå i en faglig dialog. Det obligatoriske skriveforløb i 1.g kan afvikles i forbindelse med DHO.

Dansk-historieopgaven udarbejdes som udgangspunkt individuelt og hænger sammen med de øvrige flerfaglige forløb i elevens uddannelsesforløb, som bygger op til SRO og SRP. Hvis opgaven skrives i grupper, øges det forventede omfang af opgaven svarende til antallet af elever. Afsnit, som den enkelte elev har haft et særligt ansvar for, markeres tydeligt i opgaven.

Når eleverne arbejder med deres DHO, skal de anvende de faglige, metodiske og vidensmæssige indsigter, som fagene dansk og historie har bidraget med gennem 1.g samt trække på deres erfaring med at formidle både mundtligt og skriftligt. Eleven skal selvstændigt kunne udvælge og afgrænse sit eget undersøgelsesfelt. Det er oplagt, at eleverne bruger viden og metode fra DHO-forløbet og altså overfører fx kilder, teksteksempler eller lignende til deres egen undersøgelse. Fx kan du undervejs i forløbet lade dine elever skrive en danskfaglig analyse af en eller flere af forløbets tekster, modtage feedback og lade en revideret version indgå mere eller mindre omskrevet i deres DHO. Derved vil der dannes en bro mellem forløbet og elevens undersøgelse, ligesom eleverne vil have fået vejledning, mens de skriver.

Forløbet planlægges og afvikles sammen med historielæreren på en måde, så danskfaget indgår fagligt meningsfuldt i en undersøgelse, hvor danskfaglig viden og metode bruges til analyse af teksters form, indhold og funktion i sammenhæng med undersøgelse af historiske tendenser. Metodetrekanten (se 2.1) være en nyttig model, der kan illustrere og eksemplificere den danskfaglige teksttilgang, vinkel og metode.

Tekster kan læses med en blanding af et litterært, sprogligt og mediemæssigt perspektiv og være såvel fiktive som ikke-fiktive, analoge og digitale. Det er vigtigt, at du tænker på progression i forhold til det videre arbejde med SRO og SRP.

Der er vide rammer for Dansk-historieforløbet og dansk-historieopgaven. Det kan fx kan tage udgangspunkt i

- problemstillinger, der har blik for centrale udviklingslinjer i dansk historie og undersøger sammenhænge mellem dansk litteratur og historie
- udviklingstendenser og centrale temaer i en afgrænset tidsperiode

Eksempler på temaer og emner til Dansk-historieforløbet og dansk-historieopgaven

Forholdet mellem menneske og natur

Kulturmøder og konflikter

Køn

Videnskab og tro,

Religion og kirkens rolle

Barndom

Borger og nation

Land og by

Censur og offentlighed

Krig og fred

Fattigdom og ulighed o.l.

Udviklingen af en partipresse i 1800-tallet

Krig i journalistikken i en bestemt periode

Politiske taler i en bestemt periode

Den mundtlige evaluering af dansk-historieopgaven
Som en del af dansk-historieopgaven indgår en mundtlig evaluering af den enkelte elevs opgave. Det anbefales, at evalueringen afvikles som en egentlig mundtlig prøve evt. årsprøve, hvor begge vejledere er til stede. På den måde oplever eleverne allerede i 1.g at skulle indgå i dialog om et større selvstændigt skriftligt produkt, som de skal i forbindelse med deres SRO og SRP. Den enkelte elev skal til den mundtlige evaluering præsentere opgavekonklusionen samt overvejelser om valg af materiale, arbejdsproces og metodiske forskelle og ligheder

mellem fagene. Eleven kan fx præsentere overvejelser om, hvorfor der er valgt én tekst frem for en anden, eller hvorfor en bestemt tekst er inddraget i en perspektivering. I overvejelser om arbejdsprocessen kan eleven fx komme ind på, hvordan problemformuleringen blev indkredset, hvordan vejledningen har hjulpet eleven videre i processen, eller hvordan der er arbejdet med at indsamle relevant litteratur. Eleven skal desuden kunne reflektere over de enkelte fags metodiske forskelle og ligheder og over fagenes muligheder for at indgå i undersøgelsen af den problemformulering, som eleven har arbejdet med.

Studieretningsprojektet (SRP)
Dansk A kan indgå i SRP på tre måder:

- Traditionel SRP sammen med et af de andre mulige studieretningsfag
- Formidlingsopgave
- Enkeltfaglig SRP

Gældende for alle tre opgavetyper er det, at de tekster, eleven bliver bedt om at undersøge, skal være dansksprogede. Hvis der skrives sammen med engelsk eller et andet fremmedsprogsfag, skal der som minimum optræde én dansksproget tekst.

Hvad er en dansksproget tekst?
Du må ikke blive bede din elev om at lave et danskfagligt undersøgelsesarbejde af tekster på fremmedsprog. Der må godt arbejdes med autoriserede oversættelser. Undertitler på film, reklamefilm og lignende regnes ikke for autoriserede oversættelser. Svenske og norske tekster må godt optræde på originalsproget.

Det er muligt at arbejde med fremmedsprogede tekster, herunder computerspil, hvis det udelukkende er de filmiske eller grafiske virkemidler, komposition eller lignende, og altså ikke sproget, der gøres til genstand for analyse. Vælges denne løsning skal det fremgå eksplicit af opgaveformuleringen, at der er lagt dette fokus på analysen.

Traditionel SRP sammen med studieretningsfag
Når dansk er med i SRP, er det væsentligt, at der indgår en analyse og fortolkning/vurdering af en dansksproget tekst ved hjælp af en relevant danskfaglig metode. Der vil oftest i flerfaglige opgaver være behov for en relativt skarp vinkling i udformningen af analysen, da fokus skal være på elevens overordnede problemstilling. Det er tekstgrundlaget foruden den overordnede problemstilling, der er bestemmende for, hvilken mulig analysemetode eller dele heraf, det er relevant at anvende, ligesom det er den overordnede problemstilling, der afgør analysens fokus.

Nedenfor følger 4 eksempler på SRP-opgaveformuleringer

Formidlingsopgaven i SRP
Et Studieretningsprojekt, der udarbejdes i et samarbejde mellem dansk og matematik eller dansk og et af de naturvidenskabelige fag, herunder idræt, giver mulighed for at stille en opgave, hvor eleven skal behandle og formidle en faglig problemstilling.

Den mest udbredte formidlingsform er den populærvidenskabelige artikel, men det er også muligt at lave en podcast, explainer eller andet multimodalt produkt i stedet for det skriftlige produkt. Hvis eleven vælger et multimodalt format, skal den talte del af produktet transskriberes og vedlægges som bilag til opgaven. Det formidlende produkt skal uploades sammen med resten af opgaven i prøver.dk i enten MP3- eller MP4-format og tæller med i den samlede opgave med en vægt svarende til 3-4 sider. Det er elevens ansvar at sikre, at produktet uden videre kan afspilles. Eleven kan ikke forvente teknisk assistance i vejledningsprocessen.

I formidlingsopgaven skal eleven demonstrere faglighed og formidlingsbevidsthed. For at sikre opfyldelsen af de faglige mål er en formidlingsopgave i SRP opbygget i en treleddet struktur. Én del indeholder elevens uddybende faglige redegørelse for problemstillingen eller emnet inden for matematik eller det naturvidenskabelige fag. Én anden del består af elevens produkt, som formidler problemstillingen eller emnet til en bestemt målgruppe (3-4 siders tekst eller 8-12 minutters afspilningsvarighed). Og tredje del udgøres af en metatekst, hvor eleven fremlægger de formidlingsmæssige valg, som er truffet ift. indhold, sprog m.v. i udformningen af det formidlende produkt.

Rækkefølgen af de tre afsnit kan fremgå af opgaveformuleringen eller være op til eleven selv. Det er vigtigt, at der er tydelig sammenhæng mellem de tre dele af opgaven. Transskriptionen tæller ikke med i den samlede bedømmelse.

Enkeltfaglig SRP
De fleste problemstillinger og emner i danskfaget vil være meningsfulde i samarbejde med andre fag, da faget i arbejdet med tekster altid har forhold med, som rækker ud over teksten. Samtidig er en af fagets styrker, at det kan indgå i mange forskellige faglige samspil. Læreplanen for SRP giver imidlertid mulighed for, at eleven kan udarbejde en SRP i danskfaget alene.

I en enkeltfaglig SRP skal eleven demonstrere evne til at inddrage forskellige metoder fra faget. Det kan fx være metoder fra forskellige perspektiver i faget eller det kan være forskellige metoder indenfor det samme perspektiv. Indenfor det litterære perspektiv kan eleven fx analysere og fortolke den samme tekst, men med forskellige læsemetoder.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der altid tages hensyn til, om eleven har eller har haft et andet relevant fag, som kan belyse den pågældende problemstilling. Hvis det er tilfældet, vil det være naturligt at fraråde eleven at skrive i dansk alene.

Til den mundtlige prøve skal der lægges vægt på elevens evne til at foretage metodiske, tværfaglige og basale videnskabsteoretiske overvejelser i forbindelse med projekter og valg af fag, herunder argumentation for valg af ét fag. Det er derfor vigtigt, at eleven kan argumentere overbevisende for, at problemstillingen egner sig til en enkeltfaglig opgave i dansk.

Rammer og vejledning for studieretningsprojektet

Find vejledning til studieretningsprojektet på uvm.dk/gym-læreplan

4. Evaluering

Du skal give eleverne løbende, formativ evaluering, som de kan bruge til at fremme deres læring.

4.1 Løbende evaluering

Elevernes faglige udvikling og standpunkt skal evalueres løbende. Evalueringen omfatter fagets mundtlige, skriftlige og multimodale udtryksfærdigheder og skal have fokus på receptive såvel som produktive kompetencer.

Evaluering af mundtlige udtryksfærdigheder
Evalueringen af de mundtlige udtryksfærdigheder beror dels på din vurdering af elevens deltagelse i holdets mundtlige aktiviteter, herunder diskussioner og gruppearbejde, dels på elevens evne til at formulere sig sammenhængende og nuanceret om en tekst, en problemstilling eller et danskfagligt emne. Dette kan du evt. kombinere med retorisk analyse i det sproglige perspektiv, så eleverne udvikler fortrolighed med både at analysere og vurdere egne og andres mundtlige præstationer. Det kan være en mulighed at inddrage optagelser af mundtlige præstationer i lyd eller billede i evalueringen af og feedback på mundtlige udtryksfærdigheder.

Evaluering af skriftlige udtryksfærdigheder
Evalueringen af de skriftlige kompetencer tager udgangspunkt i større og mindre skriveøvelser i undervisningen og i de skriftlige afleveringer. Elevernes skriftlige kompetencer måles ud fra de faglige mål, hvor eleverne både skal kunne "udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst mundtligt, skriftligt såvel som multimodalt" og "beherske skriftsprogets normer for korrekthed og anvende grammatiske og stilistiske grundbegreber."

Eleverne skal skrive i mange forskellige genrer og former undervejs i forløbet, så både udviklingen af den personlige stemme såvel som evnen til at formidle i et sagligt sprog og en faglig diskurs indgår i evalueringsgrundlaget. De tre prøvegenrer, som den afsluttende skriftlige prøve omfatter, bør ikke præsenteres for tidligt i forløbet. I stedet anbefales det at fokusere på at udvikle elevernes skriftlige kompetencer gennem arbejdet med andre relevante, gerne autentiske, skrivegenrer og skrivehandlinger. På den måde kan skrivehandlinger trænet i andre kontekster naturligt overføres til arbejdet med de skriftlige prøvegenrer.

Elektronisk portfolio
For at sikre en kontinuitet og progression i arbejdet med elevens skriftlige kompetencer skal hver elev have en elektronisk portfolio, som indeholder elevens skriftlige arbejder, herunder skriftlige udkast, lærer-/elevfeedback og færdige besvarelser. Portfolioevalueringen lægger op til fokus på skriveprocessen og på udviklingen i elevens skriftlige kompetencer. Eleven

nedskriver i sin portfolio egne refleksioner over de skriftlige produkter, således at den udgør et hjælperedskab til eleven i læringsprocessen. Samtidig kan den være et grundlag for dine samtaler med eleverne om, hvor de har brug for ekstra hjælp og stilladsering for at forbedre sig.

Den løbende evaluering indebærer bl.a. lærer- og elevfeedback på udkast, genaflevering og særlige fokuspunkter for den enkelte elevs skriveudvikling.

Den elektroniske portfolio kan være en del af skolens intranet eller en særskilt mappe til den enkelte elev. Det vigtigste er, at den giver mulighed for, at eleven kan følge egen progression, og at læreren får mulighed for at give løbende feedback og feed forward.

Undervisningsbeskrivelse
Du skal lave en undervisningsbeskrivelse, der blandt andet angiver det indhold, forløb og fokus, som eleverne har lært at kende i det samlede undervisningsforløb.

Det er vigtigt, at det indholdsmæssige og tematiske fokus for hvert forløb beskrives fyldestgørende, herunder perspektiveringens temaer. Emnets titel og anvendte tekster kan ikke gøre det ud for en sådan beskrivelse. Beskrivelsen kan med fordel være kort, men skal kunne sætte en udenforstående ind i det overordnede indholdsmæssige og tematiske fokus i de enkelte forløb.

Undervisningsbeskrivelser
Find vejledning og skabelon til undervisningsbeskrivelser på uvm.dk.

4.2 Prøveformer

Dette afsnit omhandler den skriftlige og den mundtlige prøve i Dansk A.

De generelle regler for afholdelse af prøver kan du finde i prøvebekendtgørelsen.

Prøvebekendtgørelse
Den almene prøvebekendtgørelse fortæller om de regler, der udgør det overordnede grundlag for afholdelse af prøver og eksaminer.

Læs om generelle regler om prøver og eksamen på uvm.dk.

Tilladte hjælpemidler
Find regler og oversigt over tilladte hjælpemidler i hjælpemiddeloversigten.

Hjælpemiddeloversigten

Hjælpemiddeloversigten giver det fulde overblik over, hvilke hjælpemidler eleverne må bruge til både den skriftlige og den mundtlige eksamen.

Find hjælpemiddeloversigten på uvm.dk

Den mundtlige prøve
Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, vælges af eksaminator og skal tilsammen dække kernestof og supplerende stof. Det betyder, at der skal stilles opgaver, som bredt repræsenterer de emner, der er læst i hele forløbet uanset antallet af eksaminander. Den enkelte eksamensopgave skal give eleven mulighed for at demonstrere målopfyldelse i forhold til en række af de faglige mål og ikke kun enkelte mål. Opgaven har udgangspunkt i et undervisningsforløb, så det er tydeligt, hvilket forløb det forventes, at eleven tager udgangspunkt i.

Der skal som minimum stilles seks forskellige opgaver. Opgaverne fordeles skønsmæssigt over litterære, sproglige og mediemæssige perspektiver i forholdet 2:1:1. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaven består af en eller flere tekster samt instrukser, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Instrukserne kan formuleres som konkrete spørgsmål eller som mere overordnede anvisninger. Det må ikke være så specifikke instrukser, at selvstændigheden tages fra eleven.

Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt. Opgaven skal tage udgangspunkt i det ukendte prøvemateriale.

Eksaminanden indleder de første 8-10 minutter af eksaminationen med et oplæg med udgangspunkt i de instrukser, som er angivet i opgaven. Eksaminanden skal ikke besvare alle dele af opgaven fyldestgørende i sit oplæg. Den efterfølgende faglige samtale omhandler den trukne opgave samt andet relevant læst stof.

Opgaver og materialer sendes til censor mindst 5 hverdage før prøvens afholdelse, medmindre særlige forhold er til hinder herfor. Det kan betyde, at udsendelsen må foretages, før eksamensplanen er offentliggjort. Udsendelsen af opgaver og materialer må da kun ske i et omfang, der ikke medfører, at andre dele af eksamensplanen kan udledes.

Den skriftlige prøve
Eleverne afslutter deres uddannelsesforløb med en skriftlig prøve i dansk. De vil til prøven kunne vælge at skrive inden for en af de tre genrer: analyserende artikel, debatterende artikel og reflekterende artikel.

Tidligere opgavesæt
På prøvebanken.dk kan du finde opgavesæt samt en samlet oversigt over alle eksamensopgaver fra 2020 og frem til i dag sorteret efter genre og tema.

Generelt om de tre genrer
Genrerne og de enkelte opgaver har til hensigt at give eleverne et rum, hvor de på forskellig vis kan bringe deres egne stemmer i spil og på den måde øve sig i at medvirke aktivt og ansvarligt i et demokratisk samfund. Det betyder, at eleverne har frihed til – inden for opgavernes og genrernes rammer – at vinkle og strukturere deres skriftlige undersøgelser af tekster og danskfaglige emner. Du bør således undgå at låse dine elever fast i mesterfortolkninger og skabeloniserede forestillinger om, hvordan den enkelte besvarelse præcis skal opbygges, og hvilke elementer den skal indeholde. Som udgangspunkt kan man henholde sig til den rammesætning, der er formuleret under fanen "Opgavegenrer" i de elektroniske opgavesæt.

Vurderingskriterier
Overordnet set bliver den skriftlige eksamenskarakter fastsat ud fra fire vurderingskriterier: Skriftlig fremstilling. Formidlingsbevidsthed. At besvare den stillede opgave. Danskfaglig viden og metode.

De fire kriterier er sideordnede og skal dermed hver have en vægt på ca. 25% i den samlede bedømmelse. Man skal imidlertid være opmærksom på, at grænserne mellem kriterierne i flere tilfælde kan være flydende. Fx vil et næsten uforståeligt sprog typisk både påvirke bedømmelsen af skriftlig fremstilling og af genre og formidling, ligesom eksempelvis en meget stil- og skridsikker formidling af synspunkter og argumenter i en debatterende artikel både vil være udtryk for god genre- og formidlingsbevidsthed og stærk faglighed.

Vejledning til den skriftlige eksamen og de tre eksamensgenrer
I prøvebanken.dk kan du under fanen "Skriftlige censorer" finde en vejledning til de tre eksamensgenrer, herunder detaljerede bedømmelseskriterier. Den henvender sig til både censorer og lærere.

4.3 Bedømmelseskriterier

Karaktergivning med 7-trinsskalaen
I forbindelse med karaktergivning anvendes 7-trinsskalaen. Karakteren udtrykker graden af opfyldelse af de faglige mål.

7-trins-skalaen
Læs om 7-trins-skalaen på uvm.dk.

Karaktergivning i skriftlig dansk

Karakter	Betegnelse	Skriftlig prøve
12	Fremragende	Sproget er velformuleret, præcist, nuanceret og korrekt, med ingen eller få uvæsentlige fejl. Fremstillingen er formidlingsbevidst og velstruktureret med såvel fokus som progression. Besvarelsen af den stillede opgave er dybdegående, veldokumenteret og med ingen eller kun få uvæsentlige mangler. Der demonstreres fremragende anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig indsigt, viden og metode, sikker brug af et danskfagligt begrebsapparat.
7	God	Sproget er præget af sikkerhed i syntaks, præcision og sprogrigtighed, men med flere mindre væsentlige fejl. Fremstillingen savner i nogen grad formidlingsbevidsthed, men har i tilfredsstillende grad fokus og sammenhæng. Besvarelsen af den stillede opgave har flere mangler og savner i nogen grad dokumentation. Der demonstreres god anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig indsigt, viden og metode, god brug af et danskfagligt begrebsapparat.
02	Tilstrækkelig	Sproget er præget af tilstrækkelig sikkerhed i syntaks og sprogrigtighed, men med adskillige tyngende fejl og manglende præcision. Fremstillingen savner formidlingsbevidsthed og har kun i tilstrækkelig grad fokus og sammenhæng. Besvarelsen af den stillede opgave er meget mangelfuld, men dog tilstrækkelig. Der demonstreres usikkerhed i anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig indsigt, viden og metode samt af et danskfagligt begrebsapparat.

Karaktergivning i mundtlig dansk

Karakter	Betegnelse	Mundtlig prøve
12	Fremragende	Det mundtlige oplæg fremstår velstruktureret og med progression og retorisk klarhed. Oplægget er sprogligt nuanceret og velformuleret. Eksaminanden indgår på fremragende måde i den faglige samtale. Besvarelsen af den stillede opgave er udtømmende, veldokumenteret med ingen eller kun få uvæsentlige mangler. Der demonstreres en høj grad af metodebevidsthed, fremragende anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig viden og danskfaglige færdigheder, sikker brug af et danskfagligt begrebsapparat samt stor sikkerhed i at bevæge sig fra det konkrete til det abstrakte.
7	God	Det mundtlige oplæg er sammenhængende og tilfredsstillende formidlet. Oplægget er sprogligt velfungerende, og eksaminanden indgår på tilfredsstillende måde i den faglige samtale. Besvarelsen af den stillede opgave har flere mangler og savner i nogen grad dokumentation. Der demonstreres metodisk bevidsthed, god anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig viden og danskfaglige færdigheder, god brug af et danskfagligt begrebsapparat samt evne til at bevæge sig fra det konkrete til det abstrakte.
02	Tilstrækkelig	Det mundtlige oplæg er ustruktureret og usikkert formidlet. Formidlingen fungerer, men er præget af mangel på sproglig sammenhæng, og eksaminanden indgår usikkert i den faglige samtale. Besvarelsen af den stillede opgave er meget mangelfuld, men dog tilstrækkelig. Der demonstreres usikkerhed i anvendelsen af i sammenhængen relevant danskfaglig viden og metode samt af et danskfagligt begrebsapparat.

Kolofon

Vejledning til Dansk A, stx

Redaktion

Center for Ungdomsuddannelser, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Undervisningsministeriet

Layout

Undervisningsministeriet

Publikationen kan ikke bestilles, men den kan hentes på Undervisningsministeriet hjemmeside

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til stuk@stukuvm.dk

Udgivet af

Undervisningsministeriet, 2026

www.stukuvm.dk